

VIII. KRONIKA

ZAMKNIĘCIE ROKU JANA ŁASKIEGO

Dnia 25 stycznia 2007 roku odbyła się w siedzibie Trybunału Konstytucyjnego w Warszawie uroczystość zamknięcia obchodów Roku Jana Łaskiego, prymasa Polski i kanclerza wielkiego koronnego. Rok 2006 został ustanowiony Rokiem Jana Łaskiego uchwałą Sejmu z dnia 16 grudnia 2005 roku. W uroczystości wzięli udział dostojni goście: Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, marszałkowie Sejmu i Senatu, Prezes Rady Ministrów, Prezesi Trybunału Konstytucyjnego i Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz przedstawiciel Prezesa Sądu Najwyższego.

Uroczystość otworzył Prezes Trybunału Konstytucyjnego – Jerzy Stępień.

Obszerne przemówienie wygłosił Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, Lech Kaczyński.

W części merytorycznej prof. dr hab. Waław Uruszczak z Uniwersytetu Jagiellońskiego wygłosił wykład pt. *Tradycje państwa prawa w Rzeczypospolitej*, zaś prof. dr hab. Sławomira Wronkowska-Jaśkiewicz z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu mówiła *O stanowieniu i ogłaszaniu prawa oraz o kulturze prawnej*.

W toku uroczystości podpisano akt *Pro Memoria*, którego celem było przypomnienie wielowiekowej tradycji rządów prawa oraz tradycji parlamentaryzmu w dawnej Rzeczypospolitej.

Uroczystość uświetniły: Koncert chóru Il Canto Minore, który zaprezentował repertuar pieśni staropolskich, a także otwarcie w siedzibie Trybunału Konstytucyjnego wystawy zorganizowanej wspólnie z Archiwum Akt Dawnych oraz Biblioteką Narodową, na której zaprezentowano dokumenty z epoki: m.in. oryginał przywileju confirmacyjnego króla Aleksandra Jagiellończyka, oryginalny egzemplarz Statutu Łaskiego, a także Bullę papieża Juliusza II, zatwierdzającą Jana Łaskiego jako koadiutora arcybiskupstwa gnieźnieńskiego.

Kancelaria Sejmu uczciła uroczystość okolicznościowym wydawnictwem *Jan Łaski (1456-1531) Kanclerz Wielki Koronny, Prymas Polski*, zawierającym krótki biogram Jana Łaskiego oraz artykuł pióra Waław Uruszczaka pt. *Znaczenie Statutu Jana Łaskiego z 1506 r. w rozwoju prawa dawnej Polski*, a także tekst uchwały Sejmu RP z 16 grudnia 2005 roku o ustanowieniu roku 2006 Rokiem Jana Łaskiego.

WŁADYSŁAW PEKSA (Kraków)

**KONFERENCJA „SALUS REI PUBLICAE SUPREMA LEX.
OCHRONA INTERESÓW PAŃSTWA W PRAWIE KARNYM
STAROŻYTNEJ GRECJI I RZYMU” (LUBLIN, 13-15. MAJA 2007 ROKU)**

Od 1993 roku staraniem Katedry Prawa Rzymskiego KUL, Katedry Prawa Rzymskiego UMCS i Zakładu Historii Starożytnej UMCS odbywają się w Lublinie sympozja naukowe poświęcone prawu antycznemu¹. Dotychczas miało miejsce już pięć takich konferencji², zaś w dniach 13-15 maja 2007 roku odbyło się szóste zebranie. Tym razem w murach Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II spotkali się historycy, filologowie oraz prawnicy, których przedmiotem dociekań były zasady ochrony interesu państwowego w starożytności, zwłaszcza w starożytnym Rzymie.

Tematyka wygłoszonych referatów była niezwykle rozległa, a program bogaty, stąd konferencja składała się z sześciu sesji.

Pierwszej sesji przewodniczyła prof. dr hab. Maria Zabłocka. Wystąpienia uczestników zainaugurował prof. dr hab. Bronisław Sitek referatem *Incendium fecerint... Przyczynek do studiów nad przestępstwem podpalenia w prawie rzymskim, cz. I*. Następnie wygłosili referaty: prof. dr hab. Norbert Rogosz (*Pierwsze próby wykorzystania prawa do zwalczania triumwirów [lata 59-58]*), dr Hanna Appel (*Calamitas rei publicae – Cicero o nadużyciu prawa w mowie w obronie Roscjusza z Amerii*) oraz dr Henryk Kowalski (*Leges per vim contra auspicia latae. Religia, polityka i prawo karne w Rzymie w okresie schyłku Republiki*).

Drugiej sesji przewodniczyła prof. dr hab. Anna Pikulska-Radomska. Przedłożenia wyników swoich poszukiwań badawczych dokonali wówczas dr Dariusz Słapek (*Ucieczki niewolników w okresie republiki... czyli o prestiżu i poszanowaniu prawa rzymskiego*), mgr Anna Pawłowska (*Samobójstwo na polecenie cesarza jako sposób wykonania kary śmierci na przykładach z dzieł Tacyta i Swetoniusza*), mgr Anna Tarwacka (*Sextus Pompeius – fide patri dissimillimus. Prawda czy propaganda?*) i mgr Piotr Kołodko (*Chłosta jako dodatkowy środek karny zaostrzający dolegliwości właściwej kary*).

Przebiegiem trzeciej sesji kierował prof. dr hab. Jan Zabłocki. Wystąpienia prelegentów poprzedziły referat prof. Rossany Ortu z Università degli Studi di Sassari (*Guerra come causa di schiavitù*) oraz wystąpienie mgr Marka Stusa (*Staroegipskie prawo karne w świetle źródeł z epoki Nowego Państwa [XVI - XI w. p.n.e.]*). Następnie referaty wygłosili dr Jacek Pudliszewski (*Działalność prokuratorów ekwickich jako przejaw ochrony interesów państwa w epoce Sewerów*), dr Sebastian Ruciński (*Vigilesque suo pro Caesare cure, dulce opus. Prefekt miasta strażnikiem bezpieczeństwa cesarza w I wieku po Chr.*) i dr Krzysztof Amielińczyk (*Irenarchae. Reforma sądowej policji śledczej za panowania Hadriana i Antonina Piusa*).

Nad tokiem czwartej sesji czuwał prof. dr hab. Bronisław Sitek. Z dysertacjami wystąpili wówczas dr Maciej Jońca (*Causam et susceptam et tam manifestam relinquit – problemy interpretacyjne związane z Cic. pro Cluent. 13, 38-39*), mgr Renata Kamińska (*Ochrona salubritas*

¹ Dotychczas odbyły się konferencje „Prawo karne w starożytnym Rzymie” w 1993 roku, „Kara śmierci w starożytnym Rzymie” w 1994 roku, „Religia i prawo karne w starożytnym Rzymie” w 1997 roku, „Crimina et mores. Prawo karne i obyczaje w starożytnym Rzymie” w 1997 roku, „Contra leges et bonos mores. Przestępstwa obyczajowe w starożytnej Grecji i Rzymie” w 2004 roku.

² Materiały z tych spotkań ukazały się w następujących publikacjach: – Biuletyn Lubelskiego Towarzystwa Naukowego, „Humanistyka” 34 (1993), nr 1; – *Kara śmierci w starożytnym Rzymie*, red. H. Kowalski, M. Kuryłowicz, Lublin 1996; – *Religia i prawo karne w starożytnym Rzymie*, red. A. Dębiński, M. Kuryłowicz, Lublin 1998; – *Crimina et mores. Prawo karne i obyczaje w starożytnym Rzymie*, red. M. Kuryłowicz, Lublin 2001; – *Contra leges et bonos mores. Przestępstwa obyczajowe w starożytnej Grecji i Rzymie*, red. H. Kowalski, M. Kuryłowicz, Lublin 2005.

publica na przykładzie *interdicta de cloacis*), mgr Elżbieta Loska (*Provocatio ad populum*), mgr Paulina Świąćicka (*D.9.2.29.7 – Nowa interpretacja przekazu Ulpiana o granicach dozwolonego działania urzędników publicznych w starożytnym Rzymie*) i mgr Konrad Tomasz Tadjczyk (*Sprawa Eudemos. Odpowiedzialność karna lekarza za udział w spisku Sejana*).

Program drugiego dnia, kiedy piątej i szóstej sesji przewodniczył prof. dr hab. Norbert Rogosz, obejmował następujące wystąpienia: dra Adama Świętonia (*Desertores et latrones. Problem żołnierzy-rozbójników w świetle konstytucji cesarskich zachowanych w Kodeksie Teodozjańskim*), dr Moniki Wójcik („Szaleństwo arian” jako przestępstwo godzące w jedność państwa), ks. dr. Stanisława Józwiaka (*Stosunek państwa do donatystów w świetle pism św. Augustyna*), dr Marzeny Dyjakowskiej (*Postępowanie w sprawach o obrazę majestatu w okresie cesarstwa*), dr Renaty Świrgoń-Skok (*Crimen termini moti – ochrona znaków granicznych w państwie rzymskim*), ks. dr. Piotra Sadowskiego (*Privilegium fori duchowieństwa w konstytucjach cesarskich z IV w. n.e.*) i dr Joanny Misztal-Koneckiej (*Czy w starożytnym Rzymie incestum było przestępstwem przeciwko państwu?*).

Zainteresowanie tematyką ochrony interesów państwa w prawie karnym starożytności okazało się bardzo duże, czego dowodem jest przede wszystkim wygłoszenie 24 referatów, nadto zaś ożywiona dyskusja przedzielająca poszczególne sesje i toczone w przerwach. Trudno też nie zauważyć, że na kanwie niemal każdego wystąpienia rodziły się konkluzje stwierdzające aktualność instytucji i koncepcji wypracowanych w starożytności, poczynając od fundamentalnej zasady domniemania niewinności oskarżonego (do czasu wydania prawomocnego orzeczenia) oraz wysłuchiwanie jego stanowiska przed przeprowadzeniem innych dowodów, poprzez właściwe zaakcentowanie, iż najwyższym prawem dla urzędników publicznych winno być zawsze dobro państwa, na dążeniu do zapewnienia czystości w mieście również w zakresie sprawnie działających służb oczyszczania miasta i utrzymanej w należyłym stanie kanalizacji kończąc.

Podsumowując rozważania konferencyjne, prof. dr hab. Marek Kuryłowicz zwrócił uwagę na to, że w starożytności rzymskiej ochrona interesów państwa była ze wszech miar doskonale pomyślana, między innymi dlatego, że formuła tej ochrony była bardzo szeroka. *Salus rei publicae* obejmował nie tylko kwestie tradycyjnie uznawane za interes polityczny, ale także troskę o ład i porządek publiczny, obyczajowy, religijny.

Na podkreślenie zasługuje fakt, iż wydano już drukiem materiały konferencyjne. W pracy pt. *Salus rei publicae. Ochrona interesów państwa w prawie karnym starożytnej Grecji i Rzymu* zawarte zostały szersze wersje dysertacji prelegentów dr. Krzysztofa Amielańczyka, dr Hanny Appel, dr. Macieja Jońcy, mgr Renaty Kamińskiej, mgr Piotra Kołodko, dr. Henryka Kowalskiego, mgr Elżbiety Loska, dr Joanny Misztal-Koneckiej, mgr Anny Pawłowskiej, prof. dr hab. Norberta Rogosza, dr. Sebastiana Rucińskiego, ks. dr. Piotra Sadowskiego, prof. dr hab. Bronisława Sitka, dr. Dariusza Słapka, dr. Renaty Świrgoń-Skok, mgr. Konrada Tomasza Tadjczyka, mgr Anny Tarwackiej, dr. Moniki Wójcik. Nadto zbiór ten umożliwia zapoznanie się z referatami prof. dr hab. Wiesława Mossakowskiego (*Pojęcie crimina extraordinaria według: D. 47,11*), dr. Iwony Szpringer (*Ochrona interesów fiskalnych państwa rzymskiego poprzez zabezpieczenia rzeczowe i egzekucyjne wiarygodności publicznych*) i dr. J. Ciecielaga (*Crimen laesae maiestatis czy perduellio – za jakie przestępstwo został skazany Jezus przed sądem Poncjusza Piłata?*), którzy niestety nie zdołali zaprezentować ich osobiście. Publikację wzbogaciły także artykuły ks. prof. dr hab. Antoniego Dębińskiego (*Herezja jako przestępstwo prawa rzymskiego*), prof. dr hab. Marka Kuryłowicza (*D. 48,24: De cadaveribus punitorum. Prawo rzymskie o zwłokach osób skazanych za przestępstwa przeciwko państwu*), prof. dr hab. Anny Pikulskiej-Radomskiej (*Represja lichwiarstwa w rzymskiej republice*) i dr Elżbiety Żak (*Działania państwa rzymskiego wobec marnotrawstwa jako patologii społecznej*).

W czasie konferencji doszło do spotkania założycielskiego stowarzyszenia romanistów polskich *Polska Romanistyka Prawnicza*, stawiającego sobie za cel rozwój nauki prawa rzym-

skiego. Po uchwaleniu statutu stowarzyszenia, wybrano zarząd, który tworzą prof. dr hab. Wojciech Dajczak, prof. dr hab. Franciszek Longchamps de Bérier, dr Piotr Niczyporuk, mgr Piotr Kołodko i mgr Dagmara Skrzywanek.

Zakończenie obrad zdominowały plany organizacji kolejnej konferencji, przy czym pojawiły się propozycje skupienia zainteresowania na trzech polach badawczych: prawnokarnej ochrony interesów rodziny w starożytnym Rzymie, statusu prawnego rzymskich urzędników oraz rzymskiego ustawodawstwa karnego. Pozostaje zatem żywić nadzieję, że w najbliższym czasie rozpoczną się działania na rzecz kolejnego spotkania poświęconego prawu i historii starożytnego Rzymu oraz jego sąsiadów.

JOANNA MISZTAŁ-KONECKA (Lublin)

KONFERENCJA: „PRAWO BLISKO CZŁOWIEKA. Z DZIEJÓW PRAWA RODZINNEGO I SPADKOWEGO”

W dniach 7-8 marca 2007 roku odbyła się na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie konferencja „Prawo blisko człowieka – z dziejów prawa rodzinnego i spadkowego”, zorganizowana przez Sekcję Historii Państwa i Prawa Towarzystwa Biblioteki Słuchaczy Prawa UJ, dzięki pomocy finansowej Fundacji Studentów i Absolwentów UJ „Bratniak”, Samorządu Studenckiego UJ oraz Rady Kół Naukowych UJ. Obrady miały miejsce w Sali Kazimierza Wielkiego Collegium Maius. Na zaproszenia rozesłane do kół naukowych, towarzyszy doktorantów oraz wydziałów i instytutów prawa i historii odpowiedziało trzydziestu zainteresowanych z Białegostoku, Krakowa, Rzeszowa, Torunia oraz Warszawy. Organizatorzy starali się w taki sposób dobrać temat sesji, by zachęcić do uczestnictwa nie tylko osoby zajmujące się dziejami prawa, ale także historią społeczną i gospodarczą. Zamierzenie to udało się zrealizować – podczas dwudniowych obrad zaprezentowano siedemnaście referatów, wśród których znalazły się także wystąpienia dotyczące historii społecznej i historii kultury, ukazujące prawo w działaniu.

Referaty wygłoszone przez uczestników konferencji, którą otworzył profesor Jerzy Malec, zamknął zaś profesor Waław Uruszczak, zostaną wydrukowane w tomie zatytułowanym: *Prawo blisko człowieka – z dziejów prawa rodzinnego i spadkowego*.

MACIEJ MIKUŁA i PIOTR SUSKI (Kraków)

Z PRAC KOMITETU REDAKCYJNEGO „CZASOPISMA PRAWNO-HISTORYCZNEGO”.

Dnia 29 marca 2007 roku odbyło się w Instytucie Historii Prawa Uniwersytetu Warszawskiego doroczne posiedzenie Komitetu Redakcyjnego „Czasopisma Prawno-Historycznego”. Udział w nim wzięli profesorowie Juliusz Bardach, Jan Baszkiewicz, Stanisław Grodziski, Artur Korobowicz, Adam Lityński, Dorota Malec, Henryk Olszewski, Janusz Sondel, Katarzyna Sój-

ka-Zielińska, Waław Uruszczak, Maria Zabłocka oraz jako gospodarz – Andrzej B. Zakrzewski. Spotkaniu przydywał Stanisław Grodziski, przewodniczący Komitetu Redakcyjnego.

Szczegółowe sprawozdanie redaktora z prac redakcji w roku 2006 złożył Henryk Olszewski, wysokiej oceny tomu LIX, zeszytów 1-2 CPH za rok 2006, dokonał Stanisław Grodziski. Zatwierdzono propozycję zawartości zeszytu 1 tomu LIX za rok 2007, złożoną przez Henryka Olszewskiego i zapoznano się z zawartością teki redakcyjnej. Następnie odbyła się łączna dyskusja nad wszystkimi tymi punktami posiedzenia.

Przyjęto, że Komitet redakcyjny powinien przejąć rolę koordynatora przedsięwzięć organizacyjno-naukowych w zakresie dyscyplin historyczno-prawnych. Henryk Olszewski podkreślił, że jednym z zadań w niedalekiej przyszłości będzie uzgodnienie trendów rozwoju pisma w najbliższych latach, m.in. w związku z naturalną koniecznością zmiany na stanowisku redaktora CPH. Jan Baszkiewicz stwierdził, iż spośród polskich czasopism naukowych „Czasopismo Prawno-Historyczne” wyróżnia się nie tylko swym poziomem naukowym, ale także wysoką jakością uprawianej na jego łamach krytyki naukowej. Przypomniał też, że w roku 2009 przypadnie dwudziestolecie zmiany ustrojowej w Polsce; poświęcić można by temu konferencję, która zajęłaby się ewolucją, jaka zaszła w dziedzinie nauk historyczno-prawnych. Henryk Olszewski zaproponował, by – jak to kiedyś bywało z inicjatywy Bogusława Leśnodorskiego – do udziału w dyskusji zaprosić osoby reprezentujące różne ośrodki i dyscypliny naukowe, co zapewniłoby wysoki poziom obrad i umożliwiło utrwalenie rezultatu debaty na łamach pisma. Mogłaby się ona wówczas przerodzić w analizę całości procesu ustrojowej transformacji. Stanisław Grodziski podniósł, że w bieżącym roku upływa dziesięć lat obowiązywania konstytucji z 1997 roku i temu też można by poświęcić odpowiednią dyskusję. Przypomniano, iż organizacji zjazdu katedr historyczno-prawnych podjąć się pragnie Uniwersytet Wrocławski (profesor Marian Ptak). Jan Baszkiewicz stwierdził, iż problematyka tego zjazdu skoncentrować by się mogła wokół takich problemów jak rządy prawa i rządy większości.

Sporo uwagi poświęcono współpracy międzynarodowej. Katarzyna Sójka-Zielińska zwróciła uwagę na rozwój kontaktów z Uniwersytetem Lwowskim, zwłaszcza, że ukazał się ostatnio szereg prac poświęconych lwowskim profesorom prawa (m.in. pióra Adama Redzika). Pozytywnie rozwija się współpraca z nauką niemiecką. Henryk Olszewski stwierdził, że prace autorów zagranicznych publikowane będą w zasadzie w języku polskim, natomiast streszczenia też rozpraw CPH zamieszczać będzie nie tylko – jak dotąd – w języku francuskim, ale także w języku angielskim.

Kilku dyskutantów (Artur Korobowicz, Maria Zabłocka, Janusz Sondel) podkreśliło, że wspólnej narady wymagać będą zmiany programowe dotyczące dydaktyki przedmiotów historyczno-prawnych.

Jako interesujące i wartościowe oceniono „Rozmowy w redakcji”, zapoczątkowane przez redakcję na początku obecnej dekady. W druku znajduje się zamieszczona w zeszycie 1 tegoż rocznego tomu LIX rozmowa Henryka Olszewskiego z Zygfridem Rymaszewskim, w której dokonany został ciekawy rzut oka na tradycje łódzkiego środowiska historyczno-prawnego, w przygotowaniu – rozmowa Stanisława Grodziskiego ze Stanisławem Waltosiem. W przyszłym roku drukowane będą dalsze rozmowy.

W zakończeniu posiedzenia, celem usprawnienia prac redakcji, członkowie Komitetu wymienili się adresami e-mailowymi.

STANISŁAW GRODZISKI (Kraków)

OBRONY PRAC DOKTORSKICH

Dnia 22 września 2006 roku odbyła się na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie publiczna obrona pracy doktorskiej mgr. Bogdana Sekścińskiego. Przedmiotem obrony była rozprawa pt. *Lubelska Delegatura Komisji Specjalnej do Walki z Nadużyciami i Szkodnictwem Gospodarczym (1946-1955)*. Promotorem w przewodzie był dr hab. prof. UMCS Marian Klementowski, recenzentami zaś prof. dr hab. Adam Lityński (UŚl.) i dr hab. prof. URzesz. Andrzej Witkowski.

Dnia 28 września 2006 roku Rada Wydziału Prawa i Administracji UMCS podjęła uchwałę o nadaniu magistrowi Bogdanowi Sekścińskiemu stopnia naukowego doktora nauk prawnych.

ANDRZEJ WRZYSZCZ (Lublin)

W dniu 24 października 2006 roku na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu odbyła się publiczna obrona pracy doktorskiej mgr. Małgorzaty Janiszewskiej pt. „Status prawny palestry w Polsce stanisławowskiej”. Promotorem pracy była prof. dr hab. Ewa Borkowska-Bagieńska (UAM), recenzentami zaś – prof. dr hab. Adam Lityński (Uniwersytet Śląski) oraz prof. dr hab. Tadeusz Maciejewski (Uniwersytet Gdański).

Rada Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza postanowiła nadać mgr. Małgorzacie Janiszewskiej stopień naukowy doktora nauk prawnych.

MACIEJ KOWALCZYK (Poznań)

Dnia 15 grudnia 2006 roku odbyła się przed komisją powołaną przez Radę Wydziału Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II publiczna obrona pracy doktorskiej mgr. Macieja Jończy. Podstawą przewodu była rozprawa pt. *Przestępstwo parricidium w rzymskim prawie karnym*. Promotorem w przewodzie był ks. prof. dr hab. Antoni Dębiński, zaś recenzentami prof. dr hab. Wojciech Dajczak (UAM) i prof. dr hab. Tomasz Giaro (UW).

Rada Wydziału Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II jednogłośnie nadała magistrowi Maciejowi Jończy stopień naukowy doktora nauk prawnych.

MONIKA WÓJCIK (Lublin)

Dnia 28 marca 2007 roku odbyła się na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie publiczna obrona pracy doktorskiej mgr. Tadeusza Branckiego. Przedmiotem obrony była rozprawa pt. *Kształtowanie się federalnego wymiaru sprawiedliwości Konfederacji Szwajcarskiej do reformy z 2000 roku*. Promotorem w przewodzie był dr hab. prof. UMCS Marian Klementowski, recenzentami zaś prof. dr hab. Tadeusz Maciejewski (UGd.) i prof. dr hab. Wojciech Witkowski (UMCS).

Dnia 23 maja 2007 roku Rada Wydziału Prawa i Administracji UMCS podjęła uchwałę o nadaniu magistrowi Tadeuszowi Branckiemu stopnia naukowego doktora nauk prawnych.

ANDRZEJ WRZYSZCZ (Lublin)

